

“BAXTNING YANGI PARADIGMASI: SUBYEKTIVLIK DAN OBYEKTIVLIKA”

O‘rolova Mavluda

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Filologiya fakulteti Xorijiy til va adabiyoti: Ingliz tili yo‘nalishi 1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada baxt tushunchasi yangi paradigmatic nuqtai nazardan yoritilgan. An‘anaviy falsafiy yondashuvlardan farqli ravishda, maqola baxtni subyektiv tajribadan obyektiv ijtimoiy, ekologik va texnologik omillar uyg‘unligiga ko‘ra baholashni taklif etadi. Baxtning shaxsiy va ijtimoiy manfaatlar bilan bog‘liqligi, texnologiyalar ta‘siri va ekologik mas‘uliyat bilan aloqasi tahlil qilinadi. Bundan tashqari, baxtni o‘lchashning yangi indikatorlari, jumladan, ijtimoiy ta‘sir va ekologik mas‘uliyat taklif qilinadi. Ushbu yondashuv baxtni zamonaviy jamiyatda yangicha tushunishga imkon beradi.

Kalit so‘zlar: Baxt, Falsafa, Subyektivlik, Obyektivlik, Ijtimoiy manfaat, Ekologik mas‘uliyat, Texnologiyalar ta‘siri, Baxtni o‘lchash indikatorlari, Yangi paradigm, Zamonaviy falsafa

Kirish

Baxt haqida ko‘plab faylasuflar, psixologlar va shoirlar bahs yuritgan. Ular baxtni turli jihatlari bilan tushuntirib, uni insoniyat hayotidagi eng oliy qadriyat sifatida tan olishgan. Lekin zamonaviy hayotda, texnologiyalar va globalizatsiya davrida baxt tushunchasi o‘zgacha ko‘rinishda shakllanmoqda. Ushbu maqolada baxtni an‘anaviy yondashuvlardan farqli o‘laroq yangi paradigmatic nuqtai nazardan yoritamiz.

Baxt: shaxsiy va umumiy manfaatlarining uyg‘unligi

Odatda baxt subyektiv tajriba sifatida talqin qilinadi. Har bir inson o‘z ehtiyojlari va maqsadlariga ko‘ra baxt tushunchasini anglaydi. Ammo jamiyatga qarashli ijtimoiy zanjirlar kuchaygani sari, shaxsiy baxt faqat individning his-tuyg‘ulariga emas, balki uning jamiyatdagi o‘rniga va ta‘siriga bog‘liq bo‘lib qoldi. Masalan:

1. Ijtimoiy o‘zaro ta‘sir va baxt

Insonning o‘zini baxtli his qilishi ko‘pincha boshqalar bilan o‘rnatilgan ijobiy munosabatlarga bog‘liq. Zamonaviy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, boshqalarning baxtni oshirish uchun qilinadigan harakatlar insonni o‘zini ham baxtli qiladi. Shu bois, shaxsiy manfaatdan ko‘ra umumiy manfaatlarni ustun qo‘yish yangi baxt paradigmasining asosi bo‘lishi mumkin.

2. Texnologiya va baxtning dualistik ta‘siri

Texnologiyalar zamonaviy inson hayotini yengillashtirsa-da, ular baxtga erishish yo‘lida ham imkoniyat, ham to‘siq yaratadi. Ijtimoiy tarmoqlardagi muvaffaqiyat talqinlari insonda asossiz qiyoslash hissini uyg‘otadi. Shu bilan birga, texnologiyalar insonlarga o‘z qobiliyatlarini global miqyosda namoyon qilish imkonini beradi. Haqiqiy baxt, ehtimol,

texnologiyalarni oqilona boshqarish va ular taqdim etayotgan imkoniyatlardan maqsadli foydalanishda yashirin.

Baxtning yangi chegaralari: ekologik uyg‘unlik

Tabiat bilan uyg‘unlikning buzilishi insonning ichki hissiyotiga ham ta’sir qilmoqda. Ko‘pchilik shaxsiy farovonlikka e’tibor qaratgan holda, tabiat resurslarining cheksizligini nazarda tutadi. Ammo ekologik inqirozlar baxtning yangi chegaralarini aniqlab beradi: inson baxti tabiat baxtidan ajralmasdir.

Misol uchun:

Qo‘shimcha daraxt ekish yoki plastik chiqindilarni qayta ishlash kabi kichik amaliyotlar insonni baxtli his qildirishi mumkin. Chunki u shunday harakatlar orqali umumiy muhitni yaxshilashga o‘z hissasini qo‘shayotganini his qiladi.

Baxtni o‘lchashning yangi usullari:

Bugungi kunda baxtni o‘lchash usullari odatda shaxsiy subyektiv his-tuyg‘ularga asoslanadi. Ammo yangi paradigma insonning o‘z jamiyatiga va dunyoga ta’sirini o‘lchashni taklif qiladi.

Masalan:

1. Ijtimoiy ta’sir indeksleri

Baxtni shunchaki hissiyotlar emas, balki insonning boshqalarga, jamiyatga va kelajak avlodlarga qilgan ta’siriga qarab baholash mumkin.

2. Ekologik mas’uliyat

Insonning ekologik mas’uliyatni qanchalik his qilishi va unga qarab amaliy harakat qilishi baxtning yangi indikatorlaridan biri bo‘lishi mumkin.

Xulosa. Baxt – bu faqat shaxsiy hissiyotlar majmuasi emas, balki ijtimoiy, ekologik va texnologik omillarning uyg‘unlashuvi natijasidir.

Shu bilan birga

Erkin Vohidovning "Baxt nima?" asaridan keltirilgan ushbu she’r ham baxt hayotimizdagi oddiy narsalarda ekanligining yana bir bor isbotidir.

Ming bo‘lakka bo‘lib dunyoni

Tug‘ilgandan baxtni izlaymiz

Qo‘llaridan tutib ro‘yoni

Atrofda baxt ba’zan bilmaymiz

Baxtlar bilan bezatilgan taxt

Xudoyimga yetsa bas zoring

Seni kimdir sog‘insa shu baxt

Baxt aslida dunyoda boring

Kimlarnidir sevib sog‘inib

Iztizorla uni kutganing

Baxt aslida tomog‘ing bilan

Shu bir qultum suvni yutganing

Hamma joyda baxtlaring sochiq

Baholardan go‘zallik yiqqan

Baxt emasmi, ko‘zlaring ochiq
Osmonga boq, ko‘kka oy chiqqan
Senga yana nima yetmaydi
Baxt-aslida yelib tolmoqlik
Hammaga ham nasib etmaydi
Tongda turib nafas olmoqlik.

Bugungi dunyoda insonning baxtini subyektiv emas, obyektiv yondashuvlar orqali anglash va uni boshqalar bilan bog‘lash kelajak falsafasining muhim yo‘nalishiga aylanishi mumkin.

FOYDALANILGAN MANBALAR:

1. Aristotel – Nikomax etikasi.
2. Epikur – Zavq haqida maktublar.
3. Daniel Kahneman – Thinking, Fast and Slow.
4. Martin Seligman – Authentic Happiness.
5. Hans Jonas – The Principle of Responsibility.
6. Stanford Encyclopedia of Philosophy – plato.stanford.edu.
7. Psychology Today – psychologytoday.com.
8. Positive Psychology Center – positivepsychology.com.
9. Reddit: r/PositivePsychology – reddit.com/r/PositivePsychology.
10. LinkedIn: Happiness Research & Development – linkedin.com/groups/HappinessResearch.